

"Religia mojżeszowa" jako przedmiot szkolny w Galicji: programy nauczania, podręczniki, nauczyciele

W tradycji żydowskiej chłopcy rozpoczynają naukę w bardzo młodym wieku w tradycyjnej szkole religijnej, chederze. Nauka w chederze koncentruje się na tekstach religijnych i nie obejmuje przedmiotów świeckich, takich jak chociażby arytmetyka, języki czy historia.

XIX stulecie przyniosło wiele zmian społeczności żydowskiej w całej Europie, w tym w Galicji: emancypację prawną, postępy akulturacji oraz integrację społeczną. Pod względem pozycji prawnej, stroju, możliwości zawodowych Żydzi nie różnili się już tak bardzo, jak we wcześniejszym okresie, od reszty społeczeństwa. W efekcie tych procesów dzieci żydowskie zaczęły uczęszczać także do innych typów szkół, niż chedery: do szkół publicznych, gdzie uczyły się razem z dziećmi chrześcijańskimi, a także do nowoczesnych szkół żydowskich. W szkołach tych nauczano przede wszystkim przedmiotów świeckich, ogólnych, które przygotowywały dzieci do późniejszego życia społecznego i zawodowego. Co w tej sytuacji stało się z lekcjami religii? Czy religia nie była już częścią procesu edukacji? Religia nadal była obecna, ale w przeciwieństwie do chederu, gdzie stanowiła jedyny przedmiot nauczania, teraz stała się jednym z wielu przedmiotów, jakich dzieci uczyły się w ciągu tygodnia.

Celem projektu jest pokazanie jak nastąpił ten proces i jak wyglądała edukacja religijna, gdy stała się przedmiotem szkolnym. Projekt odpowie na następujące pytania: jak i kto jej nauczał? Kto był odpowiedzialny za program nauczania? Kim byli nauczyciele, zarówno w małych miejscowościach, jak i w dużych ośrodkach miejskich, takich jak Lwów i Kraków. Czy stanowili oni wyrazistą grupę społeczną? Jakie wykształcenie posiadali? Czy posiadali własną prasę i stowarzyszenia zawodowe? Jak wyglądały podręczniki? Czy to, że religia została wprowadzona do szkół jako jeden z przedmiotów nauczania był kontrowersyjny w społeczeństwie żydowskim? Jak to społeczeństwo reagowało na zmieniającą się rzeczywistość?